

s.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till
s.fs@regeringskansliet.se
n.registrator@regeringskansliet.se

Livsmedelsverkets yttrande över remiss från socialdepartementet angående Slutbetänkande Hälsa- och sjukvårdens beredskap – struktur för ökad förmåga, SOU 2022:6

Sammanfattning

Livsmedelsverket välkomnar utredningen och instämmer i utredningens bedömning att det bör tas fram en sammanhängande planeringsprocess för hela totalförsvaret, hur anslagna medel för kommuner och regioners planering och åtgärder för totalförsvår lämpligen bör utbetalas samt att ersättningsbestämmelsen i lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) bör ändras. Livsmedelsverket håller också med utredningen om att det bör kravställas att kommuner och regioner i sin beredskapsplanering ska göra verksamhetsspecifika analyser samt att det i LEH stadgas att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas för att fullgöra rapporteringskrav.

Livsmedelsverket ställer sig positivt till att laboratorieförmågan ses över och stärks, men det pågår ett flertal arbeten på området och Livsmedelsverket understryker vikten av att dessa beaktas och samordnas med det föreslagna uppdraget.

Kontakta oss:

Telefon: 018-17 55 00

Telefax: 018-10 58 48

E-post: livsmedelsverket@slv.se

Livsmedelsverkets webbplats www.livsmedelsverket.se**Besöksadress:**

Dag Hammarskjölds väg 56 A, Uppsala

Leveransadress:

Dag Hammarskjölds väg 56 C, 752 37 Uppsala

Postadress:

Box 622, 751 26 Uppsala

Organisationsnummer

202100-1850

VAT-nummer

SE202100185001

Innehar F-skattebevis

Generella synpunkter

Utredningen har återigen presenterat en gedigen översyn av den svenska beredskapen med träffsäkra och ambitiösa analyser som är relevanta långt utanför hälso- och sjukvårdens område. Livsmedelsverket konstaterar att det finns många likheter mellan strukturen inom hälso- och sjukvården och den svenska dricksvattenförsörjningen och delar av övrig livsmedelsförsörjning. Både vattenförsörjningen och den offentliga måltidsverksamheten är kommunala och regionala angelägenheter och staten har därför begränsade möjligheter att styra över dessa verksamheter som är helt avgörande för samhällets funktionalitet. Samtidigt efterfrågar många kommuner tydlighet och transparens avseende bland annat planeringsförutsättningar och kravställningar från statligt håll. Om förslagen och uppdraget genomförs bör regeringen därför i varje del undersöka om fler områden bör omfattas i genomförandet.

Livsmedelsverket kommer att följa det fortsatta arbetet med stort intresse. Särskilt intressant är utredningens förslag om att det ska införas bestämmelser i hälso- och sjukvårdslagen som innebär att kommuner och regioner ska vara skyldiga att följa planeringsanvisningar för totalförsvarets hälso- och sjukvård och utföra de särskilda åtgärder för sådan hälso- och sjukvård som staten har bestämt samt det bemyndigande som föreslås i anslutning till det. Livsmedelsverket bedömer att införandet av sådana bestämmelser och bemyndiganden inom verkets ansvarsområden skulle innebära en tydligare styrning och transparens samt underlätta en förmågehöjning inom livsmedelsförsörjningen (inklusive dricksvattenförsörjningen) inför och vid fredstida kris, höjd beredskap och ytterst krig.

Synpunkter på förslagen

Förstärkningsresurser för laboratorieanalys

I utredningen föreslås Folkhälsomyndigheten få ett uppdrag att genomföra en analys av vilka statliga förstärkningsresurser för laboratorieanalys som behöver finnas och vilken eller vilka aktörer som bör bygga upp dessa. Uppdraget föreslås genomföras i samverkan med bland annat Livsmedelsverket. Livsmedelsverket ställer sig positivt till att laborieförmågan ses över och stärks, men det pågår ett flertal arbeten på området och Livsmedelsverket understryker vikten av att dessa beaktas och samordnas med det föreslagna uppdraget.

Livsmedelsverket föreslog i samband med ett regeringsuppdrag 2021 att ett Nationellt Beredskapslaboratorium för mikrobiologiska dricksvattenanalyser (NBV) upprättas genom ett samarbete mellan Livsmedelsverket, Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) och

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI).¹ I uppdraget analyserades förmågan och utöver SVA och FOI deltog Folkhälsomyndigheten och Sveriges Geologiska Undersökning. Förslaget syftar till att stärka den nationella förmågan vid ett omfattande utbrott på dricksvatten.

Utöver det 2:4-projekt finansierat via Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) som utredning hänvisar till pågår ett flertal andra 2:4-projekt med syfte att öka förmågan på mikrobiologiska, kemiska och radionukleära analyser.

Livsmedelsverket påminner slutligen om att verket kommer att bli sektorsansvarig myndighet för beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten vilket innefattar säkra livsmedel och därför också förmåga att upptäcka hälsohot i livsmedel. I den rollen kommer Livsmedelsverket att arbeta för att stärka den laborativa förmågan inom sektorn och det finns ett flertal förslag inom det myndighetsgemensamma arbetet på hur den laborativa förmågan inom sektorn kan stärkas.

Planeringsprocessen för totalförsvaret

Livsmedelsverket delar utredningens bedömning att det behövs en samsyn om hur totalförsvarsprocessen ska involvera kommuner och regioner, särskilt på sådana områden där det finns beroenden till statliga myndigheter. Utredningen nämner bland annat dricksvattenförsörjningen som exempel på ett område där det finns statliga myndigheter med ansvar men där kommuner i stora delar ansvarar för genomförandet av verksamheten.

Livsmedelsverket instämmer i att det bör tas fram en sammanhängande planeringsprocess för hela totalförsvaret. En planeringsprocess som tydliggör hur statliga myndigheter, kommuner och regioner samt näringslivet och andra organisationer kan samspela skulle också underlätta inom livsmedelssektorn (inklusive dricksvattenförsörjningen).

Utredningen menar att det är rimligt att skapa en nära samverkan mellan kommuner och regioner och de berörda statliga myndigheterna i respektive beredskapssektor. Inom sektorn kan sedan gemensam planering och uppföljning genomföras så att till exempel de statliga myndigheterna kan lyfta budgetäskanden i processen. Livsmedelsverket anser att

¹ Utredning av nationell laboratorieförmåga för mikrobiologiska dricksvattenanalyser vid kris och höjd beredskap, Dnr 2020/02338.

en sådan samverkan och process för planering, uppföljning och finansiering skulle passa väl in i den nya strukturen för totalförsvaret.

Finansieringen av uppbyggnaden av totalförsvaret

Livsmedelsverket delar utredningens bedömning att anslagna medel för kommuner och regioners planering och åtgärder för totalförsvaret lämpligen bör utbetalas genom de statliga myndigheter som har sektorsansvar eller motsvarande ansvar inom totalförsvaret.

Utredningen drar slutsatsen att det råder full samsyn mellan staten, kommuner och regioner om att det är staten som har finansieringsansvar för åtgärder för höjd beredskap, men menar att ersättningsbestämmelsen i LEH är otydlig. Livsmedelsverket anser att det är av största vikt att oklarheter om finansiering inte hindrar eller försenar uppbyggnaden av totalförsvaret och instämmer därför i utredningens bedömning om att ersättningsbestämmelsen i LEH bör ändras.

Krav på verksamhetsanpassade analyser och rapporteringskyldighet

Livsmedelsverket anser, liksom utredningen, att LEH bör ändras så att det tydligt framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva om vilka uppgifter som ska rapporteras eller att kommuner och regioner är skyldiga att lämna de uppgifter som begärs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Livsmedelsverket håller också med i utredningens bedömning att det är lämpligt att det ställs uttryckliga krav på att kommuner och regioner ska göra verksamhetsspecifika analyser.

För att öka tydligheten i vad som förväntas av kommuner och regioner bedömer utredningen att det bör ställas krav på att kommuner och regioner ska genomföra verksamhetsspecifika analyser. Livsmedelsverket anser att ett sådant krav bör gälla generellt och inte enbart för hälso- och sjukvårdsområdet. Sådana verksamhetsspecifika analyser skulle underlätta planeringen inom både dricksvattenförsörjningen och övrig livsmedelsförsörjning.

Eftersom kommuner och regioner ansvarar för många av de verksamheter som måste upprätthållas under fredstida kriser, höjd beredskap och ytterst krig utgör rapportering en viktig utgångspunkt i det svenska krisberedskapssystemet och totalförsvaret. Regeringen och statliga myndigheter är helt beroende av den information som kommer från kommuner och regioner för att kunna utföra sina planerande, samordnande och beslutsfattande uppgifter. Det gäller inte minst under kris eller höjd beredskap när lägesuppfattning och beslutsfattande måste ske snabbt. Därför bör det, precis som utredningen anger, tydligt framgå vilka uppgifter kommuner och regioner är skyldiga att rapportera. Uppbyggnaden

av krisberedskap och totalförsvar inom livsmedelsförsörjningen (inklusive dricksvattenförsörjningen) skulle underlättas av att det i LEH stadgades att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas för att fullgöra rapporteringskrav.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Annica Sohlström. I den slutliga handläggningen medverkade avdelningschef Mats Johansson. Föredragande var jurist Magdalena Frykstrand.

Annica Sohlström
Generaldirektör

Magdalena Frykstrand